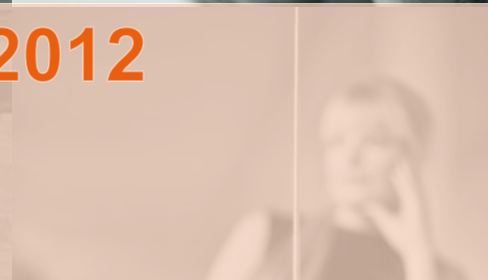

AFM Consumentenmonitor najaar 2012

Pensioen

December 2012

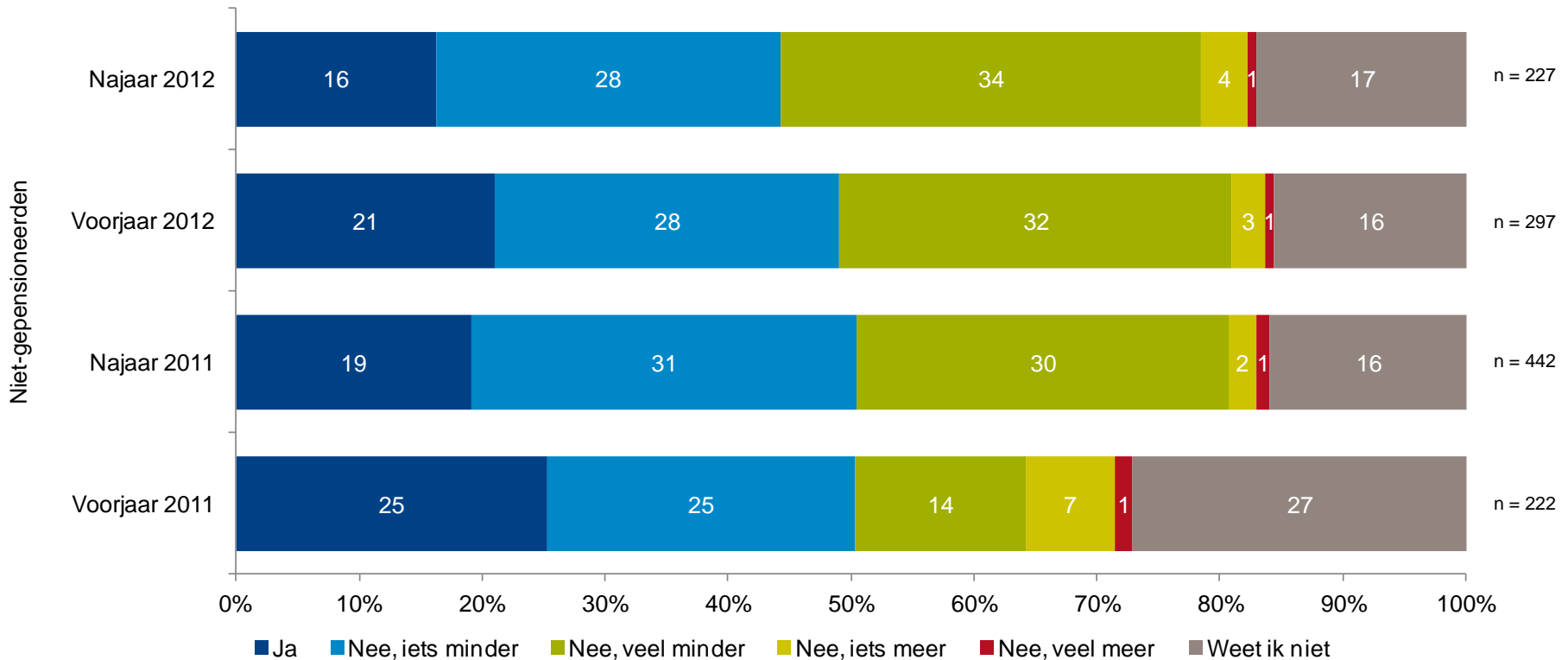

Management Summary

Pensioen

- ✓ Niet-gepensioneerden hebben steeds minder vertrouwen in de afgegeven pensioenindicatie. Een ruime meerderheid schat in dat de afgegeven indicatie te hoog is en er naar verwachting bij pensionering minder overblijft. Van de gepensioneerden die ooit een pensioenregeling via een werkgever hebben gehad geeft de meerderheid aan dat het pensioen overeenkomt met de eerder afgegeven indicatie. Een kwart van de gepensioneerden geeft aan dat zij minder ontvangen dan de indicatie.
- ✓ Waar bijna een kwart van de niet-gepensioneerden verwacht dat men na pensionering ongeveer 70% van het laatstverdiende bruto salaris over zal houden, blijkt dat op dit moment slechts één op de tien gepensioneerden dit percentage daadwerkelijk als bruto inkomen ontvangt.
- ✓ De helft van de niet-gepensioneerden verwacht maatregelen te moeten treffen om na pensionering financieel rond te komen. Een kwart is ervan overtuigd dat men na pensionering zuiniger zal moeten leven.
- ✓ De helft van de adviesgevoeligen weet niet of het pensioen waardevast is.
- ✓ Eén op drie niet-gepensioneerden spaart zelf op een spaarrekening om het pensioen aan te vullen.
- ✓ Een ruime meerderheid van de consumenten die een financieel product heeft afgesloten als aanvulling voor pensioen heeft deze stap op eigen initiatief genomen.
- ✓ Ruim één op drie consumenten weet niet welke onderwerpen een adviseur in het algemeen meeneemt voor een aanvullend pensioenadvies.

Steeds minder niet-gepensioneerden verwacht dat pensioenindicatie overeenkomt met uitkering

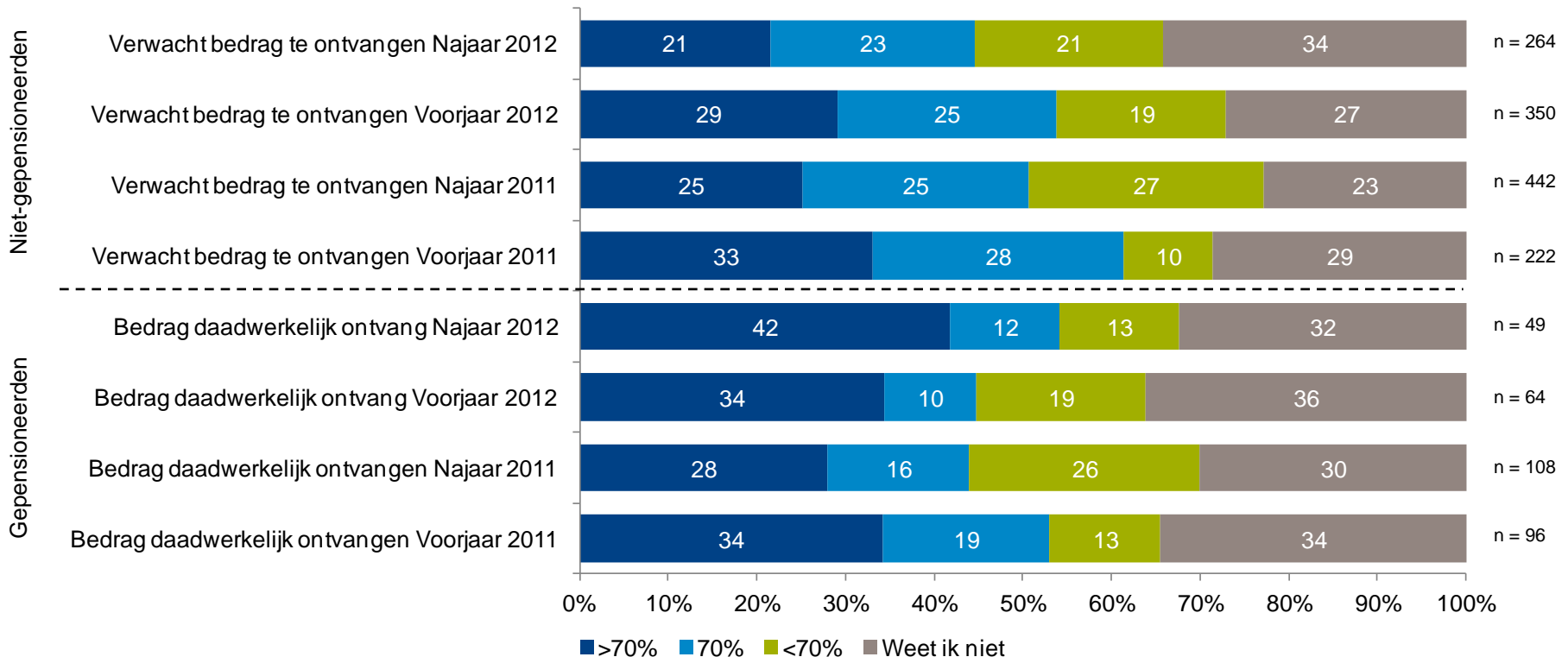

- ✓ Niet-gepensioneerden hebben steeds minder vertrouwen in de afgegeven pensioenindicatie (van 25% voorjaar 2011 naar 16% najaar 2012). Een ruime meerderheid van de niet-gepensioneerden (62%) schat in dat de afgegeven indicatie te hoog is en er naar verwachting bij pensionering minder overblijft.
- ✓ Niet-gepensioneerden van 55 jaar en ouder (32%) verwachten vaker dat de indicatie overeenkomt met de uitkering.
- ✓ Van de gepensioneerden die ooit een pensioenregeling via een werkgever hebben gehad geeft 58% aan dat het pensioen overeenkomt met de eerder gegeven indicatie. Een kwart van de gepensioneerden (27%) geeft aan dat zij minder ontvangen dan de indicatie.

Verwacht u bij pensionering ook daadwerkelijk het bedrag te ontvangen, dat de pensioenuitvoerder aangeeft?

Niet-gepensioneerden die een pensioen opbouwen of hebben opgebouwd

Steeds meer realisme over te ontvangen pensioenbedrag

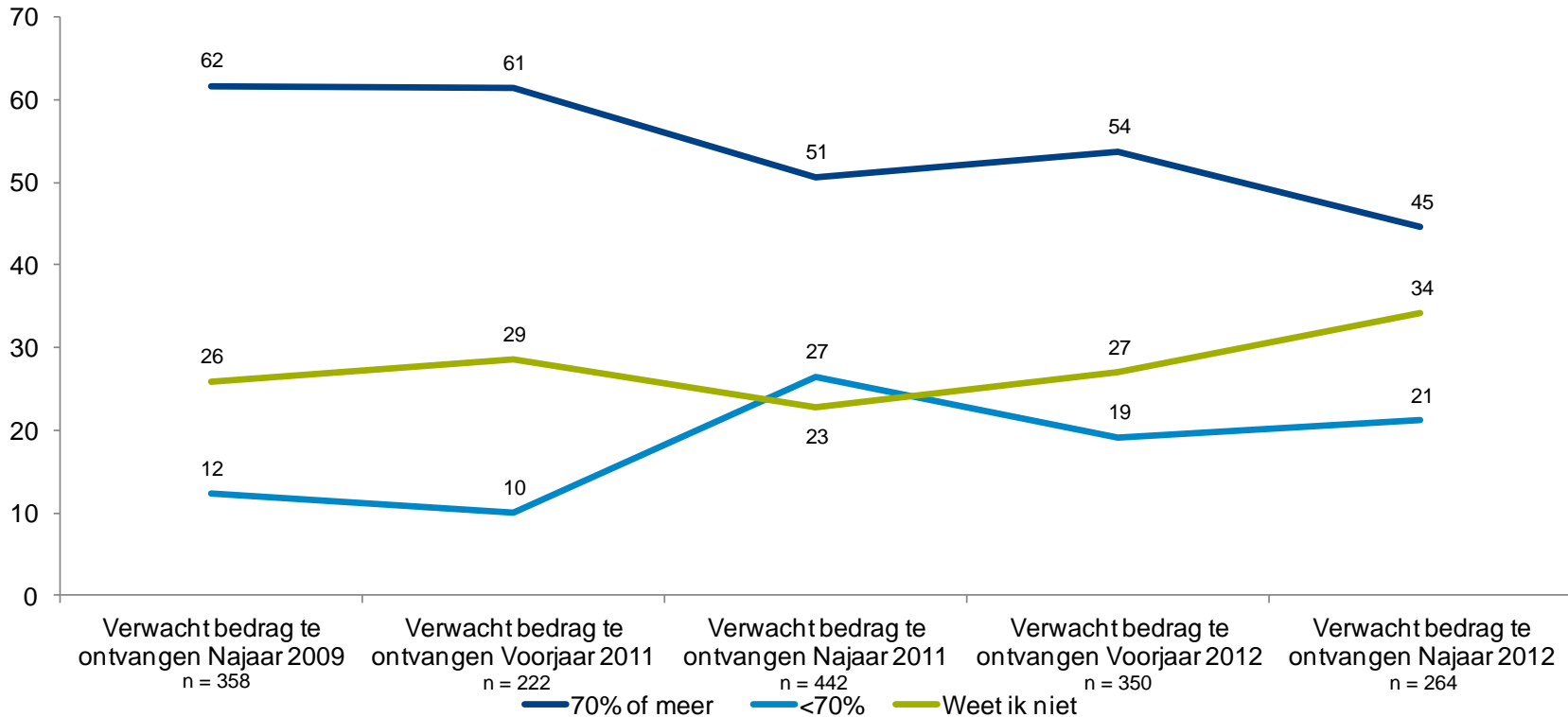

- ✓ Waar bijna een kwart van de niet-gepensioneerden (23%) verwacht dat men na pensionering ongeveer 70% van het laatstverdiende bruto salaris over zal houden, blijkt op dit moment dat slechts één op de tien (12%) gepensioneerden dit percentage daadwerkelijk als bruto inkomen ontvangt.
- ✓ Adviesgevoeligen (54%), 18-24 jarigen (69%) en laagopgeleiden (45%) die nog niet gepensioneerd zijn hebben vaker 'weet ik niet' opgegeven en kunnen minder goed inschatten hoe hoog het bruto inkomen bij pensionering gaat zijn. De niet-gepensioneerden lijkt steeds meer moeite te hebben om een goede inschatting te kunnen geven van het loon bij pensionering (34%).

Hoe hoog verwacht u dat uw totale bruto inkomen bij pensionering zal zijn?
Meer/minder/gelijk aan 70% van het laatst verdiende bruto salaris.

Alle respondenten

Niet gepensioneerden steeds pessimistischer (realistischer) over hoogte van inkomen bij pensioen

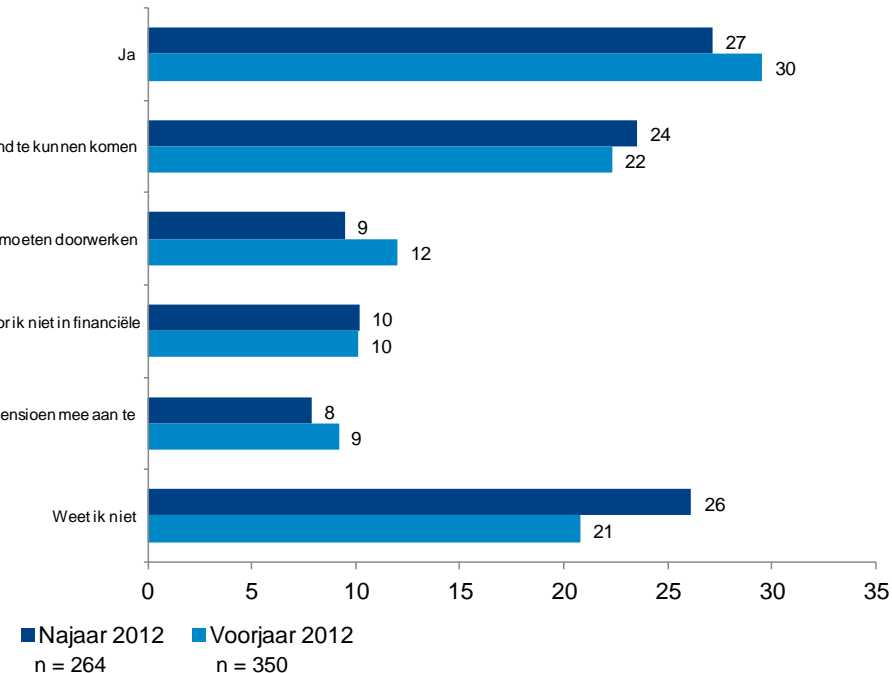
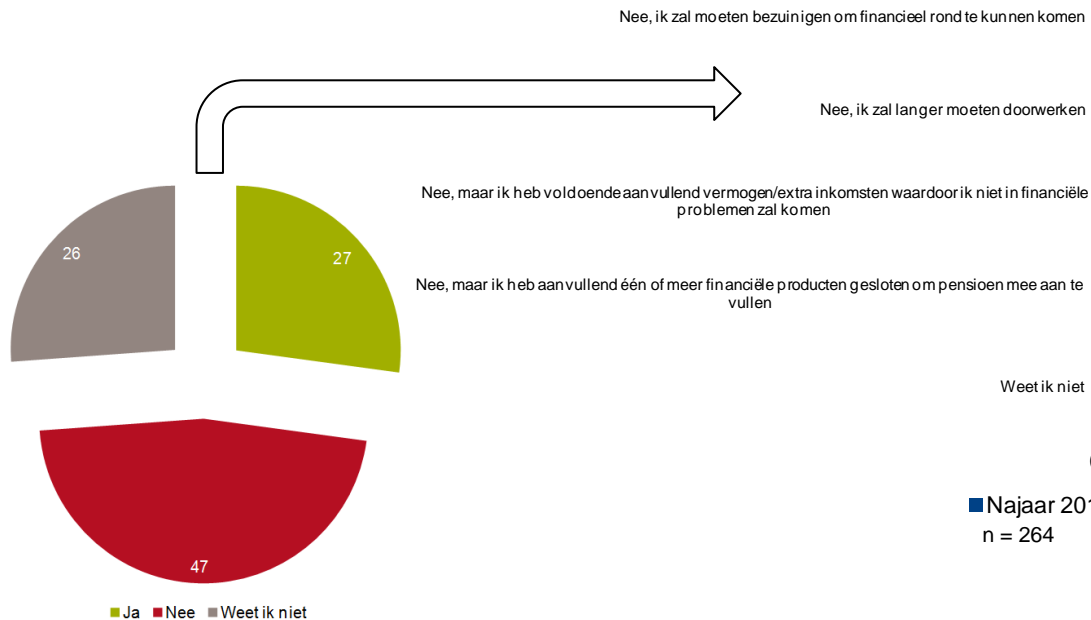

- ✓ Het aandeel niet-gepensioneerden dat 70% of meer van het laatst verdiende bruto salaris als bruto inkomen verwacht te ontvangen is sterk afgenomen (van 62% in de najaarsmeting 2009 naar 45% in de najaarsmeting van 2012).

Hoe hoog verwacht u dat uw totale bruto inkomen bij pensionering zal zijn?
Minder/70% of meer van het laatst verdiende bruto salaris.

Respondenten die niet gepensioneerd zijn

Niet gepensioneerden verwachten maatregelen te moeten treffen om financieel rond te komen

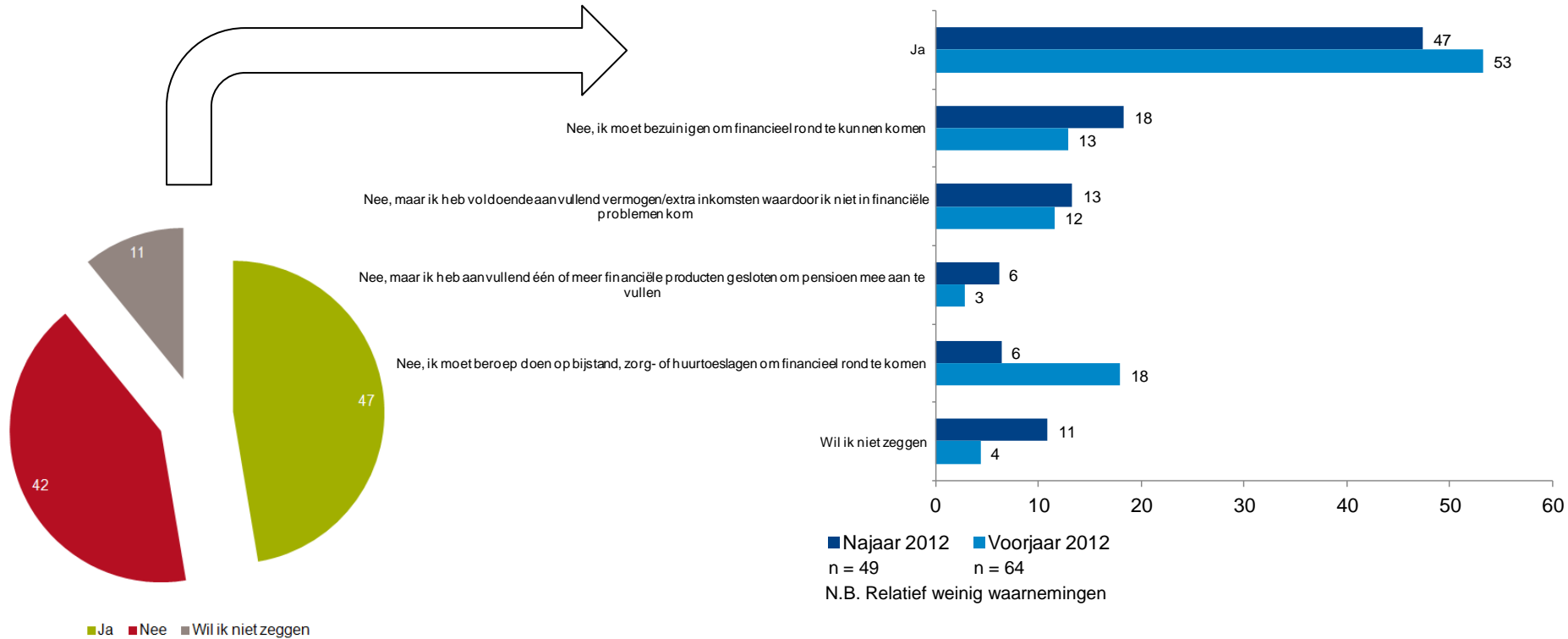

- ✓ De helft van de niet-gepensioneerden (47%) verwacht maatregelen te moeten treffen om na pensionering financieel rond te komen. Een kwart (24%) is ervan overtuigd dat men na pensionering zuiniger zal moeten leven.
- ✓ Gemaksgeoriënteerden (49%) en huishouden met weinig vermogen (36%) verwachten vaker zuiniger aan te moeten doen.
- ✓ Driekwart van de huishoudens met veel vermogen (76%) verwacht niet in de problemen te komen of makkelijk financieel rond te komen omdat zij voldoende aanvullende producten hebben afgesloten om pensioen mee aan te vullen.

Verwacht u dat het totale bruto inkomen dat u bij pensionering ontvangt voldoende zal zijn om financieel rond te komen? *Meer antwoorden mogelijk.*

Respondenten die niet gepensionerd zijn

Bijna de helft van de gepensioneerden heeft geen moeite om financieel rond te komen

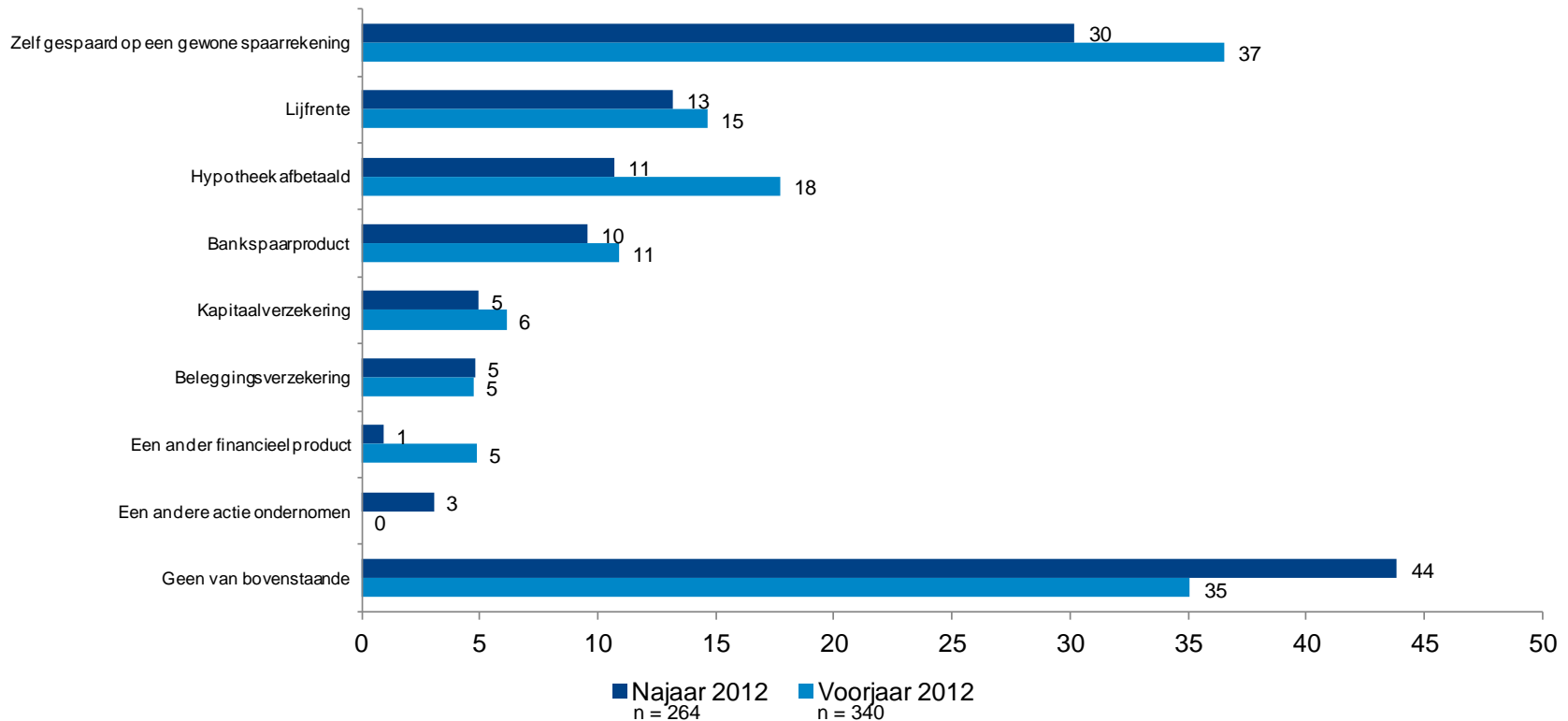

- ✓ De helft van de gepensioneerden (47%) heeft geen moeite om financieel rond te komen. Zij hebben over het algemeen voldoende financiële middelen.
- ✓ Eén op de vijf gepensioneerden (18%) doet zuiniger aan om financieel rond te komen. Gepensioneerden met een gemiddeld huishoudinkomen (39%) zijn hierin oververtegenwoordigd.

Is het totale bruto inkomen dat u ontvangt voldoende om financieel rond te komen? *Meer antwoorden mogelijk.*

Respondenten die gepensioneerd zijn

Sparen is meest populaire product als aanvulling op het pensioen

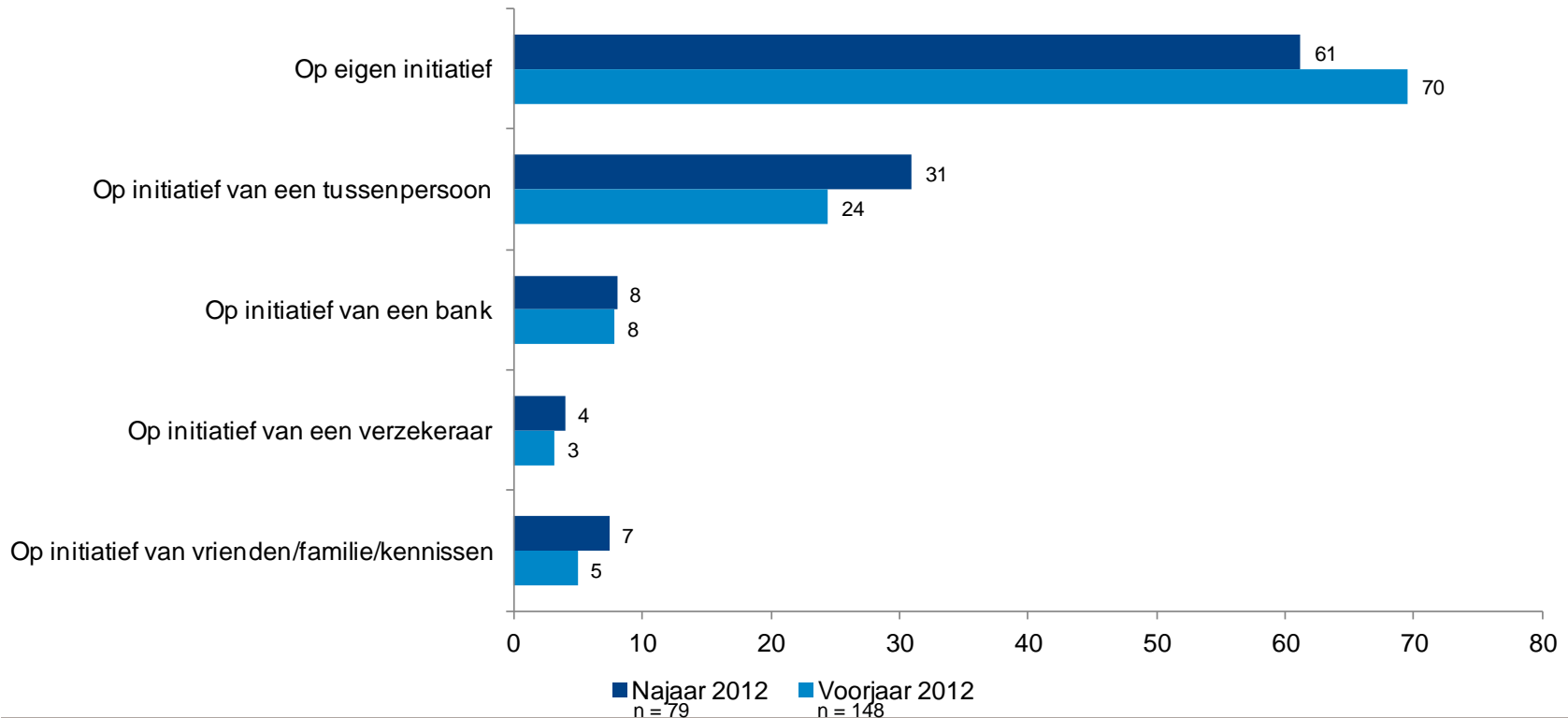

- ✓ Eén op drie consumenten die niet gepensioneerd is (30%) spaart zelf op een spaarrekening om het pensioen aan te vullen. Het percentage dat spaart voor de oude dag is afgenomen ten opzichte van de voorjaarsmeting (van 37% naar 30%)
- ✓ 45-54 jarigen (25% / 20%), huishoudens met een hoog inkomen (23% / 18%) en huishoudens met veel vermogen (29% / 35%) hebben vaker een lijfrenteverzekering en een afbetaalde hypotheek.
- ✓ 18-24 jarigen (75%), laagopgeleiden (56%), huishoudens met een laag inkomen (63%) en huishoudens met weinig vermogen (60%) hebben vaak (nog) geen acties ondernomen om het pensioen aan te vullen.

Welke acties heeft u ondernomen om uw pensioen aan te vullen?
Meer antwoorden mogelijk.

Respondenten die niet gepensioneerd zijn

Aanvullende pensioenproducten vaak op eigen initiatief gesloten

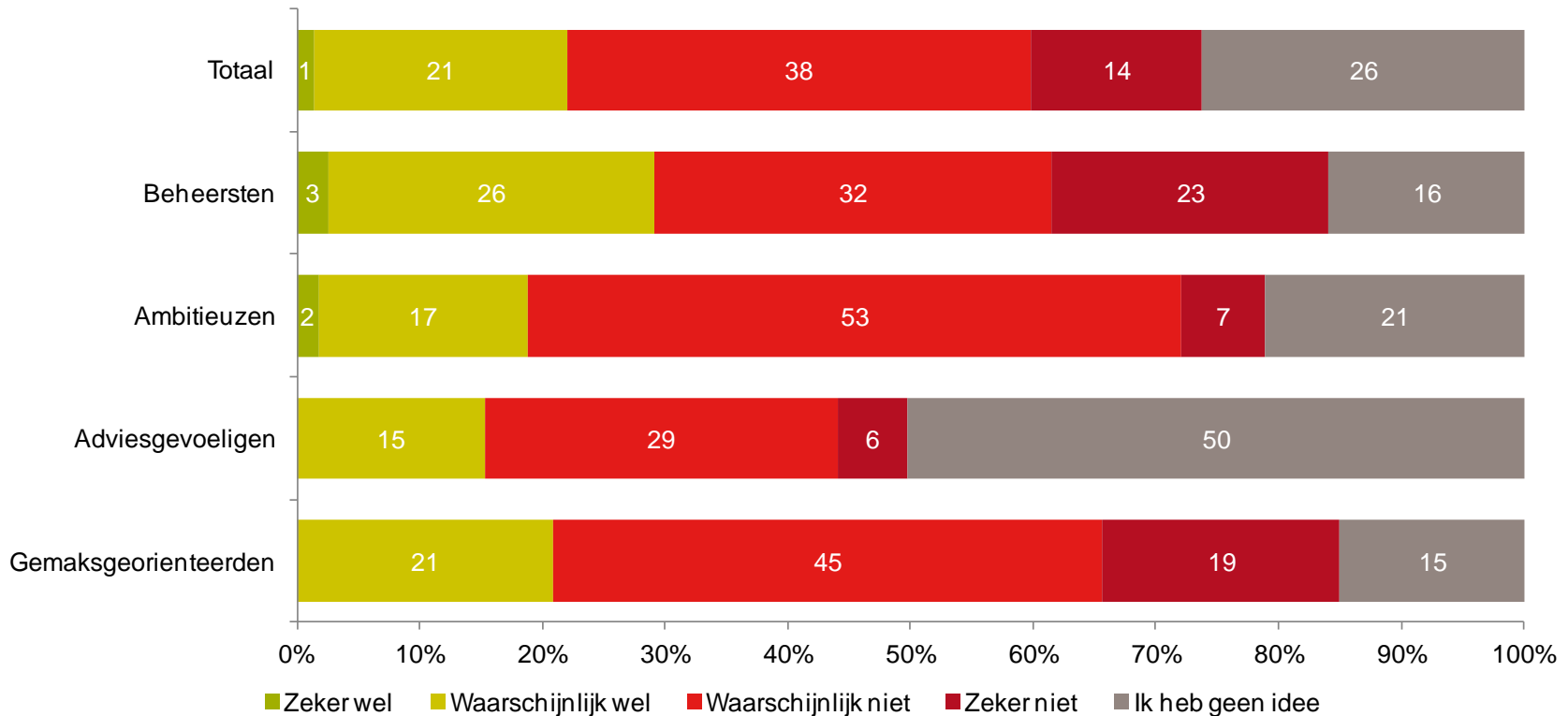

- ✓ Een ruime meerderheid (61%) van de consumenten die een financieel product heeft afgesloten als aanvulling voor pensioen heeft deze stap op eigen initiatief genomen.
- ✓ Het percentage dat op eigen initiatief een financieel product heeft afgesloten als aanvulling op het pensioen is afgenomen ten opzichte van de voorjaarsmeting (van 70% naar 61%). De rol van externe adviseurs is vaker doorslaggevend geweest.

Heeft u de aanvullende pensioenproduct(en) op eigen initiatief gesloten of op initiatief van een adviseur?

Respondenten die voor aanvulling pensioen een financieel product hebben afgesloten

De helft van de adviesgevoeligen weet niet of het pensioen waardevast is

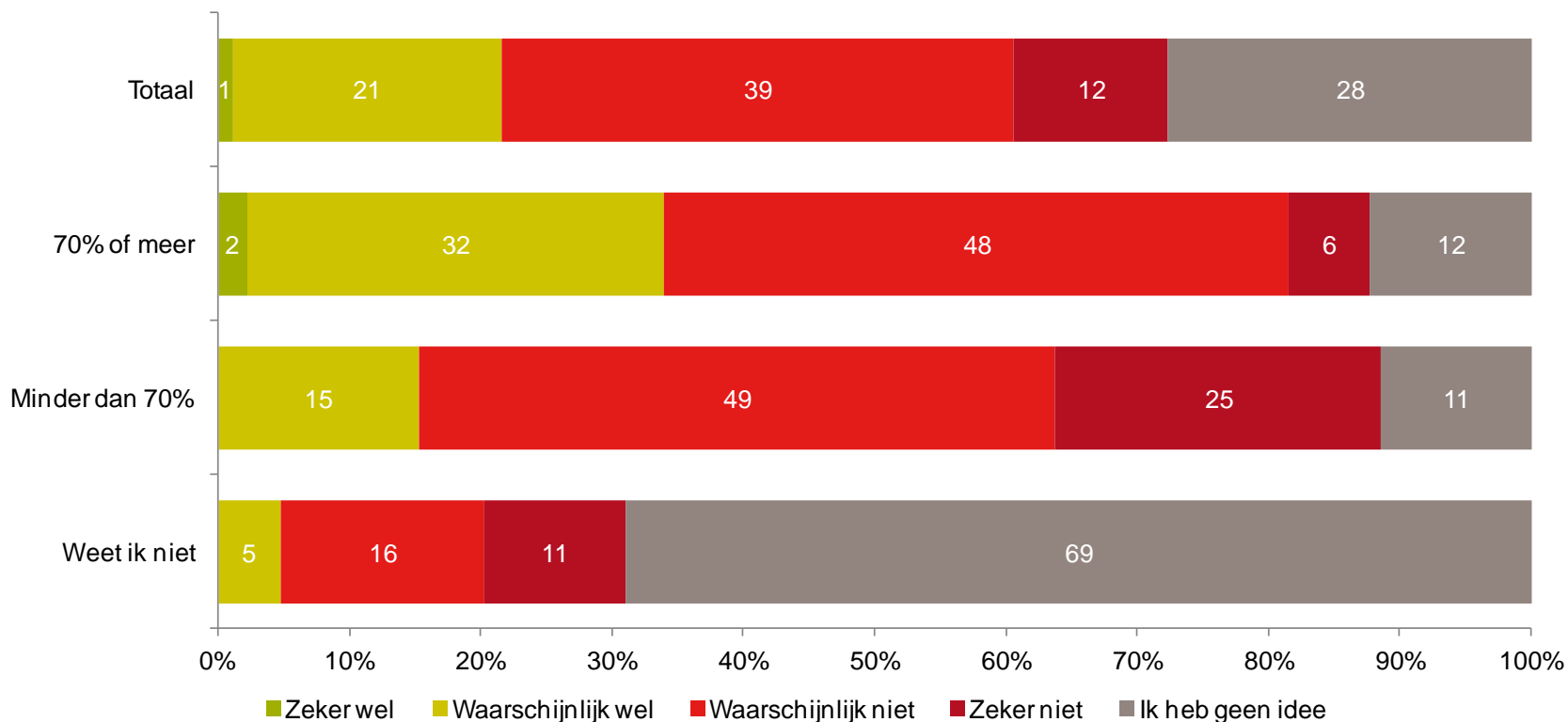

- ✓ De helft van de adviesgevoeligen (50%) weet niet of het pensioen waardevast is.
- ✓ Bij meer dan de helft van de consumenten die pensioen opbouwen (52%) stijgt het pensioen (waarschijnlijk) niet mee met de lonen en prijzen.
- ✓ Beheersten (23%) en reeds gepensioneerden (34%) zijn er het sterkst van overtuigd dat het pensioen zeker niet waardevast is en hierdoor niet meestijgt met de loon- of prijsontwikkeling.

Denkt u dat uw pensioen zijn waarde behoudt in de toekomst door mee te stijgen met de loon- of prijsstijging?

Respondenten die pensioen opbouwen of hebben opgebouwd
n = 256

Niet-gepensioneerden die minder dan 70% bruto inkomen bij pensioen verwachten hebben vaker een pensioen zonder indexering

- ✓ Niet-gepensioneerden die verwachten minder dan 70% van het laatst verdiende bruto salaris over te houden weten vaker zeker dat het pensioen niet geïndexeerd is.

Denkt u dat uw pensioen via uw (oud)werkgever zijn waarde behoudt in de toekomst door mee te stijgen met de loon- of prijsstijging?

Respondenten die niet gepensioneerd zijn
n = 227

Eén op de drie heeft geen idee welke onderwerpen een adviseur meeneemt bij een pensioenadvies

- ✓ Ruim één op drie consumenten (36%) weet niet welke onderwerpen een adviseur in het algemeen meeneemt voor een aanvullend pensioenadvies.
- ✓ Hoogopgeleiden (25%), huishoudens met een hoog inkomen (20%) en huishoudens met veel vermogen (17%) geven minder vaak "weet ik niet" op. Zij geven vaker aan dat een adviseur meerdere onderwerpen meeneemt in het aanvullend pensioenadvies.

Welke onderwerpen verwacht u dat een adviseur in het algemeen meeneemt voor een aanvullend pensioenadvies?

Alle respondenten
n = 313

Bijlagen

Achtergrond

- ✓ De AFM, de onafhankelijke gedragstoezichthouder op de financiële markten, streeft ernaar het vertrouwen van consumenten en bedrijven in de financiële markten te versterken, ook internationaal.
- ✓ Daarbij faciliteert de AFM kennisvorming bij de Nederlandse consument op het gebied van financiële producten.
- ✓ Door middel van de ConsumentenMonitor worden ontwikkelingen in het gedrag van consumenten gemeten in de tijd.
- ✓ De ConsumentenMonitor is in 2004 gestart en wordt sindsdien elk half jaar uitgevoerd.
- ✓ De primaire doelstellingen van de ConsumentenMonitor kunnen als volgt worden weergegeven:
 - Beschrijven van het gedrag en de attitudes van financiële consumenten;
 - Beschrijven van markt- en productaspecten in de financiële markt.

Onderzoeksverantwoording

- ✓ **Doel:** in kaart brengen van ontwikkelingen in het financiële keuzegedrag van de Nederlandse financiële consument.
- ✓ **Veldwerkperiode:** 11 oktober t/m 28 oktober 2012.
- ✓ **Doelgroep:** representatieve steekproef van de Nederlandse bevolking (18+).
- ✓ **Weging:** de representatieve steekproef is herwogen naar een afspiegeling van de Nederlandse bevolking (18+). Deze groepen zijn gewogen naar leeftijd, geslacht, opleiding en district.
- ✓ **Methode:** online onderzoek, vooraf is het volledige panel gescreend om de juiste groepen consumenten voor dit onderzoek te kunnen benaderen.
- ✓ **Steekproefomvang:** de netto steekproef bestaat uit 313 respondenten die representatief zijn voor de Nederlandse bevolking (18+).
- ✓ **Rapportage:** de weergegeven resultaten zijn gebaseerd op representatief Nederland (18+). Indien er significante verschillen bestaan tussen specifieke doelgroepen en totaal Nederland (18+) wordt dit aangegeven.
- ✓ Belangrijk in het onderzoek zijn de vier soorten financieel beslissers, uitgelegd op de volgende slide.

Beheerst

Ambitieuw

Adviesgevoelig

Gemaksgeoriënteerd

Consumentensegmentatie

- ✓ In de rapportage worden termen voor verschillende typen financieel beslissers genoemd. De AFM onderzocht in een eerder stadium hoe Nederlanders financiële beslissingen nemen en concludeerde dat mensen van elkaar verschillen in de manier waarop deze beslissingen genomen worden. Er zijn 4 typen, welke hieronder worden beschreven.
- ✓ **Beheersten** verzamelen veel informatie over het financieel product dat zij willen aanschaffen. Zij overwegen veel alternatieven, gaan door tot zij het juiste product hebben gevonden en nemen uiteindelijk zelf de beslissing, zonder financieel adviseur.
- ✓ **Ambitieuzen** proberen graag nieuwe producten uit en mijden risico's hierbij niet. Zij hebben luxe en rendement als drijfveer voor hun besluiten en steken een gemiddelde hoeveelheid tijd in hun keuzeprocess.
- ✓ **Adviesgevoeligen** laten hun beslissingen over aan anderen. Zij vertrouwen adviseurs blindelings. Zij zijn niet geïnteresseerd in financiële producten en zijn niet perse op zoek naar het ideale product.
- ✓ **Gemaksgeoriënteerden** stoppen weinig tijd in het bestuderen van financiële producten en vermijden hierbij risico's. Zij hebben weinig vertrouwen in financieel adviseurs en kiezen vaak voor standaard producten.
- ✓ Voor meer informatie of om zelf te testen wat voor type financieel beslisser u bent, kunt u terecht op www.afm.nl/besliswijzer

Steekproefoverzicht naar achtergrondkenmerken

